

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Štev. 30.

V Ljubljani, nedelja dne 19. avgusta 1917.

Leto I.

Častna dolžnost vsakega sodruga in sodružice je, da se naroči na delavsko glasilo, ki izhaja v njihovem materinem jeziku in ga po svoji moči razširja.

Naša pot.

Vojna je spravila v ospredje vprašanja, o katerih so sicer razpravljali že v predvojni dobi mnogo, ali razpravljali so o njih tako površno in neodkritosrčno, da niso zbudila tistega globokega, splošnega zanimanja, ki je potrebno, da postane rešitev vprašanja plodonosna. Predvsem mislimo na rešitev narodnostnega vprašanja.

Ostre narodnostne boje smo imeli v predvojni dobi po slovenskih deželah, ali ostre žal le po zunanji obliki. Spomnimo se le na boje tržaških in goriških Slovencev proti italijanski, umetno vzdrževani premoči, na boje štajerskih in koroških Slovencev proti nasilju nemške „kulture in civilizacije.“ Toda vsi ti predvojni narodnostni boji so bili plitvi, točili so se največkrat za malenkostmi in bili so skoraj zadeva le bolj narodno zavednega slovenskega uradništva — ki pa se seveda ni upalo ob takih prilikah v ospredje, temveč je čakalo v varnem zavetju — in neodvisne slovenske inteligence. Nikdar pa niso vzburljali takratni narodnostni boji vsega slovenskega naroda, od najvišjega slovenskega uradnika doli do kmeta in delavca. Vsako „razburjanje“ zaradi narodnostnega zapostavljanja je bilo le na površju, prelevilo se je hitro v dnevno zadevo; ki si jo danes slišal, jutri nisi več mislil nanjo. Zato tudi naši sosede, Nemci in Italijani, tako dobro zavarovani v svoji narodni posesti, niso smatrali dnevnega kričanja za resno, uvaževanja in pomisleka vredno zadevo celokupnega naroda. Norčevali so se iz „prvakov“, zasmehovali naše narodne zahteve kot stvar, ki je le v glavah nekaterih ljudi, stremeljih po oboževanju naroda, ki jim je vzhičeno govorjenje o narodu le dekorum za svojo osebo. Prav mnogo nam je škodovalo tudi to, da so bili slovenski državnozborni poslanci vedno vladna podpora. Koliko narodnih pridobitev imamo po zaslugah naših poslancev? Kakšno volilno geometrijo so odobrili ravno tisti, ki danes tako kriče „proč od vlade“, če ne izpolni vseh naših zahtev? Mnogo, zelo mnogo je izgubljenega časa. Če so izposlovali poslanci kako imenovanje slovenskega uradnika na višjem mestu, so razglasili to imenovanje za velikansko narodno pridobitev, seveda po „hudih bojih“ z vlado, ki se je branila le navidezno, da je tem trdnjše priklenila slovenske poslance nase. V resnici pa ni imel celokupen slovenski narod prav nič od takega imenovanja, kajti uradnik Nenemec je pri nas še udanejši hlapec vlade, kakor vsak drugi uradnik, ker vé, da je pravica tam, kjer je moč. Da bi pa bili prišli kdaj „narodni voditelji“ z jasnim programom za temeljito rešitev našega narodnostnega vprašanja, da bi pokazali veliki cilj, za katerim naj stremi ves narod,

to pa se ni zgodilo nikdar. Ugotavljamo to, ker nastopata zadnji čas obe slovenski meščanski stranki tako, kakor da nista imeli od nekdanje večje skrbi kakor postaviti slovenski narod na trden temelj samostojnosti in ga rešiti tuje nadvlade.

Socialna demokracija je imela od svojega prvega nastopa na slovenskem ozemlju jasen naroden program — avtonomijo in združitev vseh jugoslovanskih plemen v neodvisno, samoupravno celoto. Ravno te dni 15. in 16. avgusta — je poteklo enaindvajset let, odkar so se zedinili na strankarskem zboru slovenski in hrvaški delavski zastopniki v Jugoslovansko socialno-demokratično stranko. Da bi bila delala stranka z vso silo za uresničenje svojega narodnega programa, tega ni mogla, ker se je morala uveljaviti najprej na domačih tleh kot socialistična stranka. Njen boj je bil silno težak. Domači politični nasprotniki — zavedajoč se svoje premoči nad malo četo slovenskih socialnih demokratov — so razkričali vsako njeno delo za demagogijo in jej zastavljali z vsemi sredstvi, največkrat s prav nečednimi, pot v široke ljudske plasti, ki so bile deloma prežete z versko nestrpnostjo, deloma pa niso smatrale za resno politično delo nobene druge politike nego najbolj zarobljenega in prisilnega protifarškega kričanja. Vse delo socialne demokracije je šlo pri nas dolgo vrsto let edino za tem, da ohrani socializmu tisto zavedno četo delavstva, ki je imelo širše obzorje nego vsi slavljani „prvaki“. V ono dnevno narodnostno politiko se načeloma ni spuščala, ker neti taka narodnostna politika šovinizem na obeh straneh, kajti pri narodnih stvareh naj velja geslo „ljubi svoje, spoštuj tuje.“ In vse svoje delo, naj bo na kateremkoli polju, uravnava iz vidika najpopolnejše kulture za vse človeštvo. To je naš veliki cilj. Da ga ne dosežemo od danes na jutri, vemo, da ga ne dosežemo, če ne obdelamo vsake gredice v duši slovenskega proletarca, o tem smo prepričani od začetka našega dela. In že zato je za nas povsem samoobsebi umljivo, da moramo zbuditi delavstvo tudi k narodni zavesti, da moramo delovati na to, da dobi naš delavec vse pripomočke k izobrazbi v svojem materinskem jeziku. Kar najpopolnejša narodna kultura je za nas le stopnja do najvišje človeške kulture, a ni končni cilj našega dela.

To je torej naša pot: Najprej boj, da se uveljavimo med domačim proletariatom, da mu priborimo svobodo na vse strani in ga dvignemo iz socialne odvisnosti, ga napravimo gospodarsko močnega in potem gre pot dalje za končnimi cilji socializma.

Blagoslovljena vojna.

Šest smrtnih obsodb in 91 let težke ječe.

V septembru 1914 je poslala 21 letna kontoristinja Avrelija Kotikova v Brno svojemu stricu Vladimirju Kotiku pismo in prepis dveh ruskih proklamacij carja in generala Rennenkampfa. Kotikova je izpovedala, da je dobila prepis v bolnišnici, kjer so jej vojaki s smehom pripovedovali,

da so metali te proklamacije ruski letalci. Napravila je prepis in ga poslala stricu. Kotikova je bila obsojena na smrt.

Njen stric je prepisal proklamacije v svojo bilježnico. Ko je prišel nekega dne v Brno v nek denarni zavod, je pokazal prepis nekemu uradniku, ki se ji tudi prepisal proklamacije in potem še več drugih. Uspeh je bil sledeči: Vladimir Kotik obsojen na smrt, od uradnikov, ki so prepisali Hladil na smrt, Slama na 5 let težke ječe, Gygal na 3 leta težke ječe, Slama in Gygal sta le čitala prepise. Prepis gre dalje. Uradnik Paral ga ima in ga da Brezanskemu, ki napravi dva prepisa. Uradnik Bruch bere samo prepis. Uspeh: Paral in Brezansky obsojena na smrt, Bruch na 3 leta težke ječe. Brezansky izroči en prepis sladščičarju Tomanu, ki prečita prepis in ga uniči, drugi prepis izroči uradnici Psovtovi, ki prečita prepis svoji gospodinjji. Toman dobi 3 leta težke ječe. Mladoletna hčerka gospodinje Psovtove dobi prepis in po njej ga dobi 17 letni dijak obrtne šole Ocacek, ki si napravi tudi prepis in ga pusti na svoji mizi. — Sedemnajstletni Ocacek dobi 18 mesecev težke ječe. Z njim skupaj stanuje osemnajstletni dijak Stochleba, ki si tudi napravi prepis, vzame ga s seboj v šolo in ga prečita sošolcem. Stochleba je obsojen na 12 let težke ječe. Vsi Stochlebovi součenci, ki so poslušali čitanje proklamacije, in ker niso napravili ovadbe, so obsojeni. Po 18 mesecev težke ječe dobi 9 petnajst, šestnajst in sedemnajstletnih dijakov. Enajst dijakov dobi po 1 leto težke ječe, stari so od 16 do 19 let. Kazen vseh dijakov znaša 24 in pol let težke ječe! Toda stvar še vedno ni končana. Šestnajstletni dijak Hudec je stenografiral, ko je čital Stochleba proklamacije in stenogram pokaže svojemu tovarišu Beranu, nato ga uniči. Ker je Hudec pokazal stenogram svojemu prijatelju, je dobil 10 let težke ječe. Beran, star 16 let kakor Hudec, je napravil tudi prepis in ga pokazal sošolcema 18letnemu Gebauerju in 18letnemu Tesarju, ki sta čitala proklamacije. Uspeh: Beran 10 let težke ječe, Gebauer in Tesar vsak po 1 leto težke ječe. Prepis je dobil tudi 16letni dijak trgovske šole Blahak in ga pokazal svojemu gospodarju krojaškemu pomočniku Odehnalu. Blahak je dobil 10 let težke ječe. Odehnal je prepisal proklamacije v svoj koledar in pokazal prepis v delavnici pomočnikoma Janečku in Marečku. Zato je bil obsojen na smrt. Janečka so izročili vojnemu sodišču, Mareček je dobil tri leta težke ječe. Mareček je izročil prepis dalje. Obtožnica pravi, da je Mareček omejen in je pozabil na podpis na proklamaciji, na imeni „car Nikolaj in general Rennenkampf“. To ga je rešilo — ker to ni sedaj več proklamacija — drugače bi bil tudi obsojen na smrt. Obtožen je bil. Od Marečka je dobil prepis krojaški pomočnik Spaček in je pokazal proklamacije nekemu učencu v delavnici,

Izhaja razen ponedeljka vsak dan dopoldne.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica štev. 6, 1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za pol leta K 15.—, za četrt leta K 7.50, za mesec K 2.50. Za Nemčijo celo leto K 33.60, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne številke po 10 virarjev.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list so poštnine proste.

Inserati: Enostopna peti vrstica 30 vin.; pogojem prostor 50 vin.; razglašeni in poslani vrstica po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

ker pa ni bilo podpisa na proklamaciji, je bil oproščen. Zadnja „proklamacija“ je bila že „popolnoma zmečkan kos papirja“ in „komaj čitljiva“. Prikrojevalec Diviš je spravil ta zmečkani kos papirja, ne da bi vedel, da je na tem koscu papirja proklamacija. In pri Divišu je „pričelo delovanje policije, ki je zasledovala stvar nazaj“, kakor smo jo mi zasledovali od začetka.

Iz prepisa, ki ga je napravila Avrelija Kotikova in ga poslala svojemu stricu, je nastala obsojba 39 ljudi, od katerih je bilo obsojenih 6 na smrt in 33 na 91 let težke ječe. Obtoženi so bili „veleizdaje“. Ne poznamo vsebine proklamacije, ali da bi se zavedale vse, v to „veleizdajstvo“ zapletene osebe, da so sodelovale pri početju „da se odtrga delotne državne zveze“, o tem ni prepričan pač nihče, kajti stvar pričanja, pri 21 letni kontoristnji in se konča pri 21 letnem fantu, o katerem pravi obtožnica, da je „malo inteligenten“. Proklamacija je bila pač „tajnost“ in to draži radovednost in da je kdo poučen o kakšni tajnosti, to zadovoljuje samoljubje. Če si predstavljamo, da bi bile vse te smrtne kazni tudi izvršene — izpremenjene so bile na 15 letno težko ječo — tedaj nas pretrese mrz od temena do pete nad tem „blagoslovom vojne“.

Amnestija je odpravila seveda vse to nezasluženo trpljenje tolikih mladih ljudi. Že prej pa je najvišji vojaški sodni dvor omilil nekatere kazni. Ime sodnika, ki je vse te osebe tako temeljito poučil o pravi in pravičnosti je dr. Artur König.

Zaradi teh proklamacij, o katerih niso mogli dognati, od kje so pravzaprav prišle, je bilo nad deset procesov. „Arb. Zeitung“, po kateri posnemamo to poročilo, objavlja še tri druge procese zaradi te stvari, pravi, da je iz razzsodb v vseh teh procesih razvidno, da niso niti sodišča niti oblasti verjele na pristnost teh proklamacij, namreč da je povzeto besedilo po kaki resnični ruski proklamaciji; splošno mnenje je, da sta obe proklamaciji „apokrifni“, nepristni, to se pravi, da je nekdo sam skoval besedilo in ga razpošiljal kot rusko proklamacijo. Naj bo pa stvar že kakorkoli, nesreče je povzročila dovolj.

Prvi teh „veleizdajniških“ procesov je bil v Pragi proti mestnemu stavbnemu svetniku Matajevskemu in tovarišem pred praškimi domobranskimi divizijskim sodiščem. Razzsodba pravi, da proklamacije — o katerih gre glas, da so jih trosili ruski letalci po Moravskem — „niso ruskega izvira, temveč da so bile najbrže skovane v Pragi“. Treba je pibiti to, da ni nihče videl do danes originala teh proklamacij, da ga ni bilo mogoče nikjer najti. Razširjala se je le s prepisi. V procesu proti Matajevskemu je bilo obsojenih 23 oseb — skozi toliko rok je šel prepis — na 125 in pol let težke ječe.

Drugi proces zaradi proklamacije je bil proti inženirju Mikešu in tovarišem. V ta proces je bilo zapletenih 7 oseb, ki so bile vse obsojene na smrt. Mikeš je bil zaposlen pri zgradbi barak v Gaji na Moravskem. —

Blagoslovljena vojna!

Jugoslovanski klub.

Po dogodkih v Pragi se je oglasil Jugoslovanski klub samo še enkrat, ko je izdal skrajno previdno sestavljeno poročilo o seji svojega parlamentarnega odseka in skoraj ne dvomimo, da nam prinese novi avstrijski ministrski kabinet neprijetno razočaranje. „Nekaj je gnilega v državi Danski...“ Jugoslovanski klub napravlja vtisk, kakor da se je zapisal v najstrožji meniški red, ki sme govoriti le na povelje, in ves nastop kluba kaže, da stoji pod prav močnim vplivom zunanjih dogodkov, kakor

smo to ugotovili že pred časom. To mnenje potrjuje še bolj čudna zveza nekaterih dogodkov. Tik pred londonsko konferenco, na kateri se je urejevalo jugoslovansko vprašanje, oziroma srbsko italijansko razmerje, so se vršile praške konference in sta se pripeljala nanje dr. Krek in dr. Korošec. Kaj se je zgodilo, je znano; presenečalo je le, da sta se odpeljala slovenska voditelja tako hitro iz Prage, v časopisju se je dvignil velik hrup, ne da bi kdo vedel zakaj. In onadva sama se nista oglašila nikjer, da razjasnita to tajinstveno potovanje in odpotovanje, razen z zelo ogorčenim protestom v „Pravo Lidu“. Kmalu nato so pisali vsi jugoslovanski listi in tudi parlamentarni odsek kluba je poudarjal, da vlada med Čehi in Jugoslovani zopet najboljše razmerje. Za nas so bili praški dogodki uganka. Ali to kar je presenečalo nas, ni presenečalo nevtralnih listov. V teh se je pojavilo ravno na predvečer londonskih posvetovanj Peniškovo poročilo Wolfovega urada, torej visoka vest, o gotovem razdoru med Čehi in Jugoslovani. 6. avgusta pa je prinesel „Slovenec“ sledeče poročilo pod naslovom „Italija in Jugoslovani“: „Lugano, 3. avgusta. Corriere della Sera poroča iz Londona: O dvodnevni konferenci, ki jih je imel Sonnino z angleškimi ministri se varuje popoln molk. Razkol v slovanskem bloku v Avstriji vpliva glede Jugoslovani tudi za mejami“. Corriere della Sera hoče kovati kapital tudi iz tega, da so proglasili Jugoslovani, da so pripravljene vstopiti v vlado. Ententi se ni treba več nanje ozirati. — Iz zveze navedenih okoliščin je jasno, da se je zgodilo v zadnjem času v jugoslovanski politiki nekaj, kar škoduje nam avstrijskim Jugoslovani in koristi naši sovražnici Italiji. Jugoslovanski klub pa molči in molči.

Politični pregled.

— **Narodni svet.** Glede ustanove narodnega sveta kot skupne organizacije vseh slovenskih strank oglasilo se je tudi glasilo koroških Slovencev, celovski „Mir“. Potreba takega narodnega sveta našla je tudi med koroškimi Slovenci glasen odmev. „Mir“ omenja „Slovenec“ članek, ki je za to, da naj Vseslovenska ljudska stranka kot najmočnejša stranka na Slovenskem vzame stvar v roke in jo izvrši. Vse stranke naj bi bile zastopane po proporcju. „Mir“ izjavlja, da soglašja s tem, ter nadaljuje: „Toda ker nam gre za nekaj resnega in uspešnega, ne morda za kako prazno ime kake nove ustanove, ki bi zopet spavala in morda vsled svojega spanja vzbudila splošno nezadovoljnost, razdružila sedanjo narodno edinstvo in tako le škodovala namesto koristila, zato vprašamo: Ali vživa sedanje vodstvo Vseslovenske ljudske stranke pri vseh slovenskih strankah za to potrebno zaupanje? Ali je sploh možna ustanovitev narodnega sveta pod patronanco voditelja V. L. S., ki je ravno vsled narodnih vprašanj, ki jih bo imel reševati narodni svet, od koroške organizacije dobil nezaupnico? Eno je jasno: Ves slovenski svet je za narodni svet. Torej naj vstane! Izvesti pa more to le mož, ki vživa splošno narodno zaupanje v teh vprašanjih. Tega — to vsakdo ve — sedanjji vodja V. L. S. nima. Ostane torej dvojna možnost: Ali vzame zadevo v roke mož iz V. L. S., ki vživa splošno zaupanje, ki pa od V. L. S. kot njen voditelj ni legitimiran. Gre to? Ali pa sedanjji načelnik V. L. S., gosp. dr. Susteršič, izvaja vendar že konsekvence iz izrečene mu nezaupnice, upoštevajoč splošno veljavna načela politične dostojnosti.“

— **Nova bosanska deputacija na Dunaju.** „Agrar Tagblatt“ se poroča z Dunaja dne 17. avgusta: Hrvatska politika iz Bosne višji stavbeni svetnik pl. vancaš in

odvetnik dr. Ivo Pilar sta bila včeraj v avdijenci pri cesarju. Poročala sta na najvišjem mestu o nazorih in željah bosanskih Hrvatov glede sklicanja bosanskega sabora ter glede rešitve hrvatskega vprašanja. Izročila sta tozadevno spomenico. Deputacija je bila sprejeta tudi pri ministrskem predsedniku dr. pl. Seidlerju ter pri skupnem finančnem ministru baronu Burianu.

— **Mirovno gibanje v Italiji.** „Neue Züricher Nachrichten“ poročajo: Potniki, ki prihajajo iz Italije, zatrjujejo, da mirovno gibanje v Italiji znatno narašča. Giolitti, ki je baje v dobrih odnošajih z oficieinimi socialisti, je s svojim govorom v Cuneo to gibanje bivstveno okrepil. Upliv oficieinib socialistov se od dne do dne utrjuje.

— **Italija in Srbija.** Glede pogajanj med Italijo in Srbijo izjavlja „Secolo“, da je jugoslovanski problem jako težaven. Če se pogajanja v resnici prične, bo treba vprašanje o Dalmaciji in Istri za enkrat izločiti, „ker sta ti dve deželi povsem italijanski teritorij (!). O ostalih točkah, n. pr. glede pristana ob Adriji bi se moglo razpravljati.“

— **Papež za mir.** Od poučene strani poroča, da je naslovljena papeževa nota le na vladarje in ne na vlade. Papežovo pismo dostavijo vladarjem posebni kurirji. Dunajska nunciatura je noto predvečeršnjim prejela ter jo takoj izročila v vnanjem ministstvu. — Oficijozna dunajska „Allgemeine Zeitung“ razpravlja o papeževi mirovni noti ter naglašja, da stoji Avstro-Ogrska neomajno na stališču: Ne odstopimo Italiji niti pedi našega ozemlja.

— **„Vorwärts“ o položaju.** Razpravljajoč o sklepu ententnih držav, da ne dovolijo potnih listov za konferenco v Stockholmu piše Berolinski „Vorwärts“: „Za nemško delavstvo je položaj sedaj popolnoma jasen. Spoznanje, katerega si moramo biti svestni, se da izraziti z besedami: Zapadne ententne države so sedaj sklenile, izvesti vojno do končne odločitve. Nečejo končati vojne, dokler ne dosežejo svojih uničujočih vojnih ciljev nasproti Nemčiji. Odgovor na k spravi podano roko je boksarska pest. V tem trenutku je samo še ena možnost: da branimo svojo kožo.“

— **Bivši car v pregnanstvu.** Iz Petrograda uradno poročajo: V noči 14. avgusta je bil po ukazučasne vlade bivši car in njegova rodbina iz Carskega sela prepeljan v novo bivališče. Kje se nahaja novo bivališče, se bo pozneje razglasilo. O vprašanju prepeljave bivšega carja v novo bivališče se je pričelo razpravljati že sredi meseca julija. Povod temu so dali politični in vojaški oziri. Za prepeljavo se je odločila vlada sama brez sodelovanja delavskega in vojaškega sovjeta. Vse potrebne priprave so se strogo tajno izvršile.

— **Vojna s Kitajsko.** Kakor smo že poročali, je Kitajska razglasila proklamacijo, v kateri izjavlja, da obstoja z Nemčijo in Avstro-Ogrsko od 14. avgusta vojno stanje. Proklamacija opominja na kitajski protest proti vojni podmorskih čolnov in na prelom diplomatskih odnošajev z dne 14. marca t. l. ki je bil posledica brezuspešnosti omejenega protesta. Vsled vojne napovedi so razveljavljene vse obstoječe pogodbe med Kitajsko in centralnima državama. Kitajska vlada ob enem izjavlja, da se bo držala Haške konvencije in mednarodnih dogovorov o humanem vojevanju. Zastopstvo avstro-ogrskih interesov na Kitajskem je prevzela Nizozemska.

Dnevne beležke.

— **Tvrdba Karl Pollak,** ki se ne more braniti drugače kakor s § 19. tisk zak. plačuje svoje delavstvo tako imenitno kakor ne izlepa kaka druga tvrdba. Na podlagi izplačilnih listkov navajamo tri primere: Delavka N. N. je dobila 28. julija tednine 11 K, od tega jej je odtegnila tvrdba pris-

pevek za bolniško blagajno 32 vin; ostane tedenskega zaslužka 10 K 68 vin.; delavka je napravila 15 ur čezurnega dela, za uro dobi 30 vin., torej znaša zaslužek čezurnega dela 4 K 50 vin.; doklade je dobila 4 K, je zaslužila torej s ves teden s trdim naporom 19 K 18 vin. Delavec N. N. je dobil 28. julija tednine 19 K, od tega je bil odtegnjen prispevek za bolniško blagajno 58 vin.; ostane tedenskega zaslužka 18 K 42 vin.; napravil je 12 ur čezurnega dela po 60 vin., znaša 7 K 20 vin., doklade je prejel 9 K, zaslužil je torej ves teden 34 K 62 vin. Delavec N. N. je prejel 11. avgusta 23 K tednine, za bolniško blagajno je prispel 66 vin., ostane zaslužka 22 K 34 vin.; za 15 ur čezurnega dela po 70 vin. je prejel 10 K 50 vin. in 9 K doklade, vsega skupaj torej na teden 41 K 84 vin. Tvrška Pollak je navedla v svojem popravku, ki ga je potrdil tudi vojaški vodja Theiss, da je najnižji tedenski zaslužek za delavca 40 K na teden. Kakor je razvidno iz drugega navedenega primera prejema nek delavec 34 K 62 vin., torej je poročala tvrška neresnico. Nad vse zanimivo je tudi plačevanje čezurnega dela. Delavka N. N. dobiva za vsako uro čezurnega dela 30 vin., reci in beri trideset vinarjev. Vsa izmučena od dolgega rednega dela, gara še 15 ur za 4 K 50 vin.!! Ni čudno, če se stekajo v Pollakovo blagajno milijonski profiti in če zažene potem tvrška „velikodušno“ dvesto tisoč kron za starostno preskrbo delavstva. Podjetniška vest je potolažena s temi izžetimi tisočaki, nezavedno delavstvo je pa omamljeno od te vsote, ker se ne zaveda, da dobi le neznamenit del tistega, kar mu gre.

Delavci imajo zlate case. V neki ljubljanski tovarni, ki je pod vojaškim vodstvom, je delal bolehen delavec, ki ga je spoznal vojaški zdravnik, da je sposoben le za lahko delo. Dobil pa je težko delo in seveda omagal in izvršil svoje delo tudi slabo. Ostal je doma, ker se je čutil slabega. Vojak ga je prišel iskat, nakar je izjavil delavec, da je bolan. Zdravnik ga je preiskal in konstatiral, da lahko dela. Prihodnji dan je ostal delavec zopet doma, ker ni bil sposoben za delo. Vsled tega je bil kaznovan in dobil je 5 dni posameznega zaporu. Ko je bil v zaporu, je moral plačevati hrano sam, za vsak dan 3 K 90 vin., v petih dneh torej 19 K 50 vin. Zaslužil ni seveda nič. Takšni so torej vojni profiti delavstva! Ta delavec je sedaj v bolnišnici, iz česar je razvidno, kako zelo je bil sposoben za delo. Delavec ne sme biti bolan, ne sme ostati doma brez dovoljenja, če ga po krivici zapro, mora plačevati sam hrano — psu na verigi se godi boljše. Pristavljamo še to, da je vojaški vodja v tej tovarni oberstljant Theiss.

Čudno postopanje pri oddaji sladkorja za vkuhanje. Nerazumljivo nam je, kaj je povod, da se je izročilo oddajanje sladkorja za vkuhanje le tvrdki Šarabon, ki je na periferiji mesta. Ljudje, ki stanujejo n. pr. na Tržaški cesti, naj hodijo uro daleč po poldrugim kilogramom sladkorja. To nikakor ne gre, da je združen prejem sladkorja s takim štrapaciranjem ljudi, ki so že itak utrjeni od dolgega postavanja po trgu in drugod.

Aprovizacija.

Prodaja sladkorja za vkuhanje sadja. Sladkor za vkuhanje sadja na rjave izkaznice ki so se v petek oddajale pri krušnih komisijah, se bo prodajal od pondeljka naprej po sledečem redu: Za sedaj se dobi sladkor v trgovini g. Šarabona na Zaloški cesti in sicer na rjave sladkorne izkaznice. Št. 1 v pondeljek 20. t. m. dop., št. 2 in 3 v pondeljek 20. t. m. pop., št. 11 v torek 21. t. m. dop., št. 12 v torek 21. t. m. pop., št. 13 v sredo 22. t. m. dop., št. 14 v sredo 22. t. m. pop. — Nadaljni

vrstni red se pravočasno objavi. Na vsako rjavo izkaznico se dobi 1½ kg sladkorja. Opozarja pa se še enkrat, da ne pridejo vsi vagoni sladkorja hkratu v Ljubljano. Brez vsakega dvoma pa je, da dobe vsi, ki imajo rjave izkaznice za sladkor prav gotovo v nekaj dneh. Isto velja glede sladkorja na bele izkaznice, v kolikor istega stranke še niso dobile v trgovinah, ki so razvidne iz plakatov.

Oddaja krompirja. Mestna aprovizacija bo delila krompir v svojem skladišču pri Mühleisnu na Dunajski cesti. V pondeljek dop., dne 20. avg. od 8. do 9. ga prejmejo tisti, ki dobivajo kruh pri Pauru na sv. Petra cesti, od 9. do 10. odjemalci kruha pri Bončarju na sv. Petra cesti 41, od 10. do 11. odjemalci kruha pri Štrausu, Škofja ulica 15 pop. od 2. do 3. oni, ki prejema kruh pri Blažiču v Kolodvorski ulici, od 3. do 4. odjemalci kruha pri Podboju na sv. Petra cesti, od 4. do 5. odjemalci kruha v konsuru v Spodnji Šiški in od 5. do 6. odjemalci kruha pri Okornu v Šiški. V torek, dne 21. avgusta dobe krompir od 8. do 9. dop. odjemalci kruha pri Kavčiču v Spodnji Šiški 185, od 9. do 10. odjemalci kruha pri Tušarju v Spodnji Šiški in od 10. do 11. odjemalci kruha pri Skubicu v Spodnji Šiški 199. Popoldne istega dne prejmejo krompir od 2. do 3. odjemalci kruha pri Stupici na Martinovi cesti, od 3. do 4. odjemalci kruha pri Cizeju v Založarjevi ulici, od 4. do 5. odjemalci pri Blažiču na Martinovi cesti in od 5. do 6. odjemalci kruha pri Jezeršku na Zaloški cesti. Vsaka oseba dobi 2 kg po 50 vin. Vsakdo naj prinese s seboj rodbinsko izkaznico.

Hišne pole in legitimacije za prejemanje izkaznic za živila. Izkaznic za kruh, moko in druga živila se izdaja vedno več in sicer le zaradi tega, ker se doslej niti stranke niti hišni gospodarji niso brigali zato, da bi se izseljenci pravočasno oglasili. Če je v Ljubljani naseljenih 9000 beguncev in če se od teh izseli 4000, se vsled tega ne izda nobene karte manj. Brezdvomno je torej, da je v krušnih vpisnikih vpisanih vse polno strank, ki so se že davno izselile, za katere pa hodijo po karte druge stranke. Da ni v interesu občinstva, ako na tako majhnik zalogah, ki so določene za Ljubljano, črpa toliko strank neopravičeno na škodo ostalega občinstva, ni treba še posebej poudarjati. Ker pa je temu napraviti konec, je odredil mestni magistrat, da se za prejemanje izkaznic za živila uvedejo hišne pole in hišne legitimacije. Da se pa javnost, preden izidejo tozadevni razglasi, pouči o namenu in pomenu te odredbe, se opozarja že davno na glavna načela te nove odredbe: 1.) Ko izide tozadevni razglas, priti mora vsak hišni gospodar, njega namestnik ali upravnik na mestni magistrat, kjer dobi hišno polo in razglas. 2.) V to polo se morajo vpisati vse v hiši stanujoče stranke. Za vpis v hišno polo zadostuje, da se vpiše ime in priimek načelnika rodbine in pa število rodbinskih članov ter oseb, ki stanujejo pri rodbini n. pr.: Fran Primšek, 8 oseb. Pri teh vpisih pa je paziti na dvojje: Leva polovica hišne pole (št. 1.) je določena za vpis tistih strank, ki imajo pravico do krušnih kart, v desno polovico hišne pole (št. 2.) pa se morajo vpisati tiste stranke, ki dobivajo živila iz lastnih aprovizacijskih skladišč, to so železniški uslužbenci z rodbinami itd. Vsled stroge določbe ministrske naredbe pa je treba že takoj tu opozoriti da so odgovorni za pravilnost in popolnost tako stranke kakor tudi hišni gospodarji ozir njih namestniki ali upravniki. 3.) Hišna pola se mora vrniti mestnemu magistratu takoj, ko so se vpisale vse v hiši stanujoče stranke, najkasneje pa do dne, katerega določi mestni magistrat v razglasu. Stranke, ki niso vpisane v hišno polo ali če bi se hišna pola ne vrnila pravočasno magistratu, ne dobe krušnih in drugih iz-

kaznic. 4.) Stranke, oz. osebe, ki so se v hišo priselile ali iz hiše izselile po oddaji izpolnjene hiše pole, mora hišni gospodar takoj priglasiti, oz. odglasiti na mestnem magistratu in sicer le na podlagi hišne legitimacije, katera se vroči vsakemu hišnemu posestniku pri oddaji izpolnjene hišne pole. Ni potreba, da bi te prijave opravljal hišni gospodar sam, temveč se za to posluži lahko tudi kake tretje osebe, kateri mora izročiti hišno legitimacijo. Vsakega, ki prinese hišno legitimacijo pa se bo de smatralo za pooblaščenca hišnega gospodarja. Ker torej tretje osebe priglašajo in odglašajo stranke za odgovornost in nevarnost hišnega gospodarja, bo mestni magistrat v vsako hišno legitimacijo vpisal, koliko se je priglasilo ali odglasilo oseb, da bo hišni gospodar vedno poučen o pravilni priglasitvi ozir. odglasitvi. 5.) Priglasiti oz. odglasiti pa tudi v hišno polo ni treba vpisati: a) vojaške osebe ki so na hrani v častniških kuhinjah, ali katere preskrbuje vojaška uprava, b) osebe, ki v hiši ne stanujejo, temveč v hiši le služijo ali so tam le na hrani, c) osebe, ki v hotelih in prenočiščih le mimogrede stanujejo, d) one stranke oz. osebe ki se lahko žive iz pridelkov lastnega sveta. Te je treba priglasiti posebej in se bodo vpisali v posebne zapisnike, da bodo dobivali karte za sladkor, kavo itd. Končno je pripomniti še sledeče: Hišne pole niso nikaka novost, temveč so vpeljane že po vseh večjih mestih. Kakega posebnega znanja za vpise v hišno polo ni treba, temveč zadostuje, da vsak načelnik rodbine po pravici in pošteno zapiše svoje ime in priimek ter pristavi število oseb, ki so pri njemu na stanovanju. Če pa bi kdo navedel napačne podatke, ali več oseb kakor jih je pri njemu na stanovanju, naj posledico pripiše sam sebi. Kazen je določena do 3000 K — ali zapor do treh mesecev, pri obtežljivih okoliščinah pa do 5000 K — ali zapor do šest mesecev, ako ne spada prestopek pod kako ostrejšo kazensko določbo. Ko se bodo izdajale hišne pole in razglasi, dobi lahko vsakdo še ustna pojasnila pri magistratu, tako da ne bo nikakih izgovorov, če bi se komu po lastni krivdi pripetila kaka nesreča. V drugo se objavi še nekaj postranskih določb te odredbe.

S seje mestnega aprovizacijskega odseka, dne 17. avgusta 1917. Pretekli teden se je vršila pri c. kr. deželni vladi konferenca deželnega gospodarskega sveta. Na svoji prvi seji je deželni gospodarski svet sklenil, zavzeti se kar najbolj, da dobi Ljubljana vsaj najpotrebnejše množine premoga. Mestna aprovizacija navzlic vsem urgencam in intervencijam ne more doseči, da bi dobilo mesto vsaj minimalno množino letne potrebščine premoga. Aprovizaciji je sicer obljubljen premog iz Kočevja, če se produkcija zviša, vendar je to šela obljuba, s katero mesto še nima premoga. Pomanjkanje premoga je v Ljubljani že tako silno, da se je celo elektrarni odtegnil premog. Deželni gospodarski urad je nadalje protestiral proti strogi rekviziciji krme, ki se zadnji čas izvaja po deželi. Ako pobero stroge rekvizicije še to krmo, kar jo je pri tej slabi letini v deželi, se je bati najtežjih posledic pri reji živine in potem pri splošni aprovizaciji prebivalstva. Moke za peko ima mestna aprovizacija do konca meseca v dosegljivi izmeri dovolj v zalogi, dočim moke za kuho zelo primanjkuje. Vsled tega bo mogoče prihodnji teden razdeliti samo do ½ kg moke za kuho za karto. Štajerska c. kr. deželna vlada je s posebnim odlokom opozorila podrejena okrajna glavarstva, da je na podlagi odredbe z dne 25. maja 1917 zaplemba živil, ki jih prinese kdo iz kmetov, nedopustna. Mestna aprovizacija bo prosila c. kr. deželno vlado v Ljubljani, da tudi za Kranjsko izda podobno opozorilo na okrajna glavarstva. Ako je na Štajerskem dovoljeno,

da se sme za lastno porabo v mesto primesti potrebna živila, se tudi pri nas ne bi smelo zaplenjevati po deželi vsako malenkost. Dovoljenja za nakup živeža po deželi bi izdajala mestna aprovizacija in bi bili pri tem seveda vsi prekupci izključeni. Tvrdki I. Urbas se odkloni prošnji, da bi dobila v klanje govejo živino. Tvrdko se bo pa upoštevalo jeseni pri dodelitvi prašičevega mesa za podelovanje klobase. Vse predprivave za nakup sadja je mestna aprovizacija izvršila in pridejo prve pošiljate tekem 10 dni, ki se potem tudi takoj oddajo v prodajo na ljubljanski trg. Mestna aprovizacija je nakupila tudi večjo množino kumar, katere bo prihodnji teden prodala na trgu. Zelja skuša nakupiti še sedaj mestna aprovizacija večje množine. Decembra meseca lanskega leta je mestni magistrat mesarjem strogo ukazal, da morajo prodajati špeh brez kože. Mesarji se niso navzlic dvakratnemu opominu poseano brigali brigali za magistratni ukaz in prodajali špeh s kožo. Mestni magistrat je zato 20 mesarjev obsodil na globo po 50 K ali 5 dni zapora. Mesarji so se pritožili proti razsodbi mestnega magistrata in je sedaj c. k. deželna vlada njihovo pritožbo zavrnila in potrdilo razsodbo mestnega magistrata. C. k. deželna vlada je s posebnim razpisom določila mestno aprovizacijo kot prevzemalnico vse v Ljubljani pridobljene maščobe. 15. junija so dobili ljubljanski mesarji od deželnega mesta za dobavo klavne živine večje število prašičev in bi morali ves špeh oddati mestni aprovizaciji. Mesarji pa tega niso storili, ampak so svojevoljno deloma cele prašiče posušili, deloma pa špeh razprodali na trgu, brez vsake kontrole in vsakega reda. Po pričah se je dognalo, da bi morala mestna aprovizacija prevzeti takrat 500 kg. Mestni magistrat je zato vsakega prizadetega mesarja obsodil na globo 300 kron ali 30 dni zapora.

Vojna.

AVSTRIJSKO VOJNO POROČILO.

Dunaj 18. avgusta. (Kor. urad.) Uradno se razglša:

VZHODNO BOJIŠČE.

Nobenih posebnih dogodkov.

Od 19. julija, od dneva zmage pri Zborovu, so vjeli zavezniki na vzhodni fronti 655 častnikov in 41.300 mož ter vplenili 257 topov, 546 strojnih pušk, 191 minometov, 50.000 pušk, 25.000 krink proti plinom, 14 oklopnih avtomobilov, 15 tovornih avtomobilov, 2 oklopna vlaka, 6 naloženih železniških vlakov, 26 lokomotiv, 258 vagonov, mnogo letal, municije in živeža.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Včeraj opoldne so se pričeli na Soški fronti težki artiljerijski boji, ki so se danes zjutraj razširili na ves prostor med Mrzlim vrhom in morjem. Ogenj italijanskih topov in minometov sega daleč čez naše strelske črte. Naša artiljerija krepko odgovarja ter deluje proti zbirališčem čet za italijansko fronto. Na Koroškem in na Tirolski meji nobenih posebnih dogodkov.

BALKANSKO BOJIŠČE.

Nič novega.

NEMŠKO VOJNO POROČILO.

Berlin, 18. avgusta. (Kor. urad.) Wolffov urad poroča:

Veliki glavni stan.

ZAPADNO BOJIŠČE.

Armada skupina prestol. Ruprehta Bavarskega.

Na Flandrskem bojišču se je stopnjeval artiljerijski boj ob obrežju in severno-

vzhodno Yperna do največje moči. Drugače je bil ogenj manjši kakor v zadnjih dneh. — Ob obeh straneh proge Boesinghe—Staden je izvršil sovražnik popoldne močan, nenaden delni napad, pri katerem smo izgubili po silovitem boju Langhemarck. Sedaj smo v plitvem loku okolo vasi. — V Artoaju so se pripravile angleške čete pod močnim varstvom ognja severozapadno od Lensa. Naš uničevalni ogenj je preprečil napad. Ponoči je pričel sovražnik z rahlejšimi sunki, a smo jih zavrnil.

Armada skupina nemškega cesarjeviča:

Ob Chemin des Dames živahno artiljerijsko delovanje pri Cernyju, v zapadni Šampanji, zlasti ob Keilbergu južozapadno od Morouviljeja. — Na severni fronti od Verdene je začel opoldne topovski boj zopet z vso silo in je trajal, naraščajoč še, pozno v noč. — Letalci in obrambni topovi so izstrelili 26 sovražnih letal in 4 balone, ki so goreči padli na tla. Nadporočnik Dostler je dosegel svojo 26., častniški nam. vicenarednik Müller 22., poročnik Hontermann z istreljevanjem 13. in 14. galona svojo 29. in 30. zračno zmago.

VZHODNO BOJIŠČE.

Med Vzhodnim in Črnim morjem je položaj neizpremenjen, tu so le manjši boji v predpolju z zmernim ognjem. — Na fronti generalobersta nadvojvode Jožefa je dosegel 16. avgusta napad avstro-ogrskih polkov južozapadno od Grozesci popoln uspeh. Sovražnika so vrgli iz oklopnih pozicij z jurišem in je utrpel poleg visokih krvavih izgub še čez 1600 vjetnikov, 1 top in 18 strojnic.

Od začetka operacij na vzhodu 19. julija so dobile zvezne čete v vzhodni Galiciji, Bukovini in Moldavi: 655 častnikov, 41.300 mož, 257 topov, 546 strojnic, 191 minometov in 50.000 pušk; vojnega orožja in municijskih množin smo dobili 25.000 krink zoper plin, 14 oklopnih avtomobilov, 2 oklopna vlaka, 6 naloženih vlakov, razen tega 26 strojev, 218 železniških voz, več letal, veliko množino vpreg in izdatno množino živil.

Posebno je pohvalno omeniti, da so pri zadnjih bojih municijske kolone in treni kakor tudi železniške in avtomobilne čete za bojno delovanje tako važni promet brezhibno izvršili. Vsled dobro prevdarjenih naredb in vsled zvestega izpolnjevanja dolžnostij častnikov, uradnikov in moštva so se mogla vsa premeščanja vojaških oddelkov po načrtu izvršiti ter bojne črte točno preskrbeti s potrebnimi ojačenji glede municije, živeža in drugih vojnih potrebščin; na zapadu vkljub sovražnemu ognju, ki je segal v daljavo čez več naših bojnih črt, na vzhodu vkljub vsem oviram, ki so nam jih provzročili ozemlje in vreme pri obsežnem bojnem delovanju.

Prvi generalni kvartirni mojster
v. Ludendorff.

Listnica uredništva.

Rudar. Na Vaše vprašanje Vam ne moramo ničesar difinitivnega odgovoriti, ker niste navedli, koliko odstotkov ste dobili draginjske doklade na temeljni zaslužek od Kr. 3. 57. Sporočite nam, ali ste dobili na plačo povišanje v odstotkih ali po številu družinskih članov. Potem Vam odgovorimo, koliko morate dobiti.

Agitirajte za „Naprej!“ Pošiljajte ga vojakom!

I. kranjska tovarna mineralnih vodá, sodavice in brezalkoholnih pijač r. z. z. o. z. v Ljubljani, Slomškova ul. 27.

sprejme

dva delavca

ali delavki za polnitev steklenic. V poštev pridejo v prvi vrsti tisti, ki so bili že pri kaki sodavici zaposleni.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico

r. z. z. o. z.

v Ljubljani.

Pisarna: Ljubljana—Šiška, Kolodvorska ul. 56.

Osrednje skladišče: Kolodvorska ulica 56.

Prodajalne:

1. Ljubljana—Šiška, Kolodvorska ulica 56
2. „ Sodne ulice 4.
3. „ Krakovski nasip 10.
4. „ Udmat, Bohoričeva ulica 12.
5. Vič—Glince, Tržaška cesta.
6. Vič—Rožna dolina 165.
7. Tržič na Gorenjskem.
8. Sava (okr. Jesenice) na Gorenjskem.
9. Jesenice na Gorenjskem.
10. Koroška Bela—Javornik.

Prodaja se le članom.
Pristopnina 1 K.
Delež 40 K.

V letu 1916-17 (od 1. julija 1916 do 30. junija 1917) se je oddalo blaga med zadrušnike za 2.000.000 kron.

Zadrušnikov (30. jun. 1917): 2500 rodbin.

Družbeno premoženje 1. junija 1917:

Rezervni zaklad K 20.400.
Dispozicijski . . . K 11.750.
Bolniški K 15.000.
Pogrebni K 1.000.
Penzijski K 6.000.
Deležni K 60.000.

Najboljše nadomestilo za dragi in nezdravi ruski čaj in kavo nam daje novi iz domačih rastlin napravljeni aromatični, zdravi, okusni in

naravni želiščni jedilni čaj

kot nadomestilo za škodljivo kavo in ruski čaj. Najboljša pijača za zajutrek z rumom, citrino, mleko ter Sida-medenim praškom ali Sida-limonadnim praškom in tudi brez vsakršnega dodatka. Kdor nemara postati nervozen, naj pije sam in daje posebno otrokom želiščni jedilni čaj. — 1 zavoj (zadostiča za 14 dni) stane 50 vinarjev. Dobi se v prodajalnicah Konsumnega društva za Ljubljano in okolico.

„ASANOL“ ima presenetljiv uspeh pri pokončanju zoharjev, škatljica stane 1 krono.

„Piff - Paff“ (nadomestilo za podganjo smrt) najboljše sredstvo za streljanje podgan in miši. 1 pušica stane K 1.50.

„St. Valentinov redilni prašek za prešiče je edino uspešno pri prebavi krme, zaradi tega izredno redi meso in tolašce. 1 zavojček stane 1 krono.

Dobi se vseh prodajalnih konsumnega društva za Ljubljano in okolico.